

ปัจจัยเชิงพาณิชย์กำหนดสุขภาพ: กลยุทธ์ของภาคธุรกิจ ที่ส่งผลต่อสุขภาพ

มิลินทร์ สาครสินธุ์ รุดติษฐ์

สำนักงานกองทุนสนับสนุนการสร้างเสริมสุขภาพ

บทคัดย่อ

ปัจจัยเชิงพาณิชย์มีอิทธิพลต่อสุขภาพของประชาชนทั้งทางตรงและทางอ้อม โดยเฉพาะจากภาคอุตสาหกรรมต่างๆ เช่น ยาสูบ อาหารแปรรูป พลังงานฟอสซิล และแอลกอฮอล์ โดยภาคธุรกิจได้ใช้กลยุทธ์ต่างๆ สร้างอิทธิพลต่อรูปแบบการบริโภคและสุขภาพ ได้แก่ การทำให้การบริโภคเป็นเรื่องปกติ การปฏิเสธผลกระทบเชิงลบ และการสร้างอิทธิพลทางวัฒนธรรมและวิทยาศาสตร์ เพื่อสร้างความต้องการต่อสินค้าและบริการ โดยมุ่งเน้นไปที่การทำกำไร แม้จะก่อให้เกิดปัญหาสุขภาพและความไม่เท่าเทียมก็ตาม บทความนี้มีวัตถุประสงค์เพื่อเสนอแนวคิดเกี่ยวกับปัจจัยเชิงพาณิชย์ที่ส่งผลต่อสุขภาพ โดยเน้นการวิเคราะห์กลยุทธ์ของภาคธุรกิจที่ส่งผลกระทบต่อสุขภาพและผลกระทบของปัจจัยเชิงพาณิชย์ ตัวอย่างกลยุทธ์ของกลุ่มอุตสาหกรรมอาหารและเครื่องดื่ม อุตสาหกรรมเชื้อเพลิงฟอสซิล การเพิ่มขึ้นของปัญญาประดิษฐ์ และอุตสาหกรรมอาวุธ ที่ดำเนินการทำธุรกิจและส่งผลกระทบต่อนโยบายสาธารณสุข และมีผลกระทบสำคัญทางภูมิรัฐศาสตร์ต่อสุขภาพโลก เพื่อสร้างความเข้าใจและเป็นข้อมูลอ้างอิงในการพัฒนานโยบายสาธารณะในระดับชาติ และปกป้องสุขภาพของประชาชนและสร้างระบบที่ยั่งยืนในระยะยาว เนื่องจากงานวิจัยทางด้านปัจจัยเชิงพาณิชย์กำหนดสุขภาพที่มีอยู่ปัจจุบันยังจำกัดอยู่ที่อุตสาหกรรมเฉพาะกลุ่ม จึงมีความจำเป็นต้องมีคำนิยามที่ชัดเจน และศึกษาเพิ่มเติมในบริบทต่างๆ และเปิดพื้นที่ให้มีการแลกเปลี่ยนข้ามศาสตร์เกี่ยวกับประเด็นนี้ เพื่อจัดการกับผลกระทบจากปัจจัยเชิงพาณิชย์ต่อสุขภาพได้อย่างครอบคลุมมากขึ้น

คำสำคัญ: ปัจจัยเชิงพาณิชย์กำหนดสุขภาพ; กลยุทธ์ของภาคธุรกิจ; ผลกระทบต่อสุขภาพ

วันรับ: 29 เม.ย. 2567

วันแก้ไข: 28 พ.ค. 2567

วันตอบรับ: 1 มิ.ย. 2567

บทนำ

สภาพแวดล้อมมีอิทธิพลอย่างมากต่อสุขภาพ ตั้งแต่สถานที่ที่เกิด เติบโต ทำงาน และที่อยู่อาศัย จากรายงานขององค์การอนามัยโลกเกี่ยวกับปัจจัยกำหนดสุขภาพทางสังคม (social determinants of health) ประจำปี พ.ศ. 2551 เน้นย้ำถึงปัจจัยเหล่านี้ว่ามีส่วนสำคัญต่อสุขภาพและความไม่เท่าเทียมด้านสุขภาพทั่วโลก⁽¹⁾ โดยองค์การอนามัยโลกและรัฐภาคีร่วมกันขับเคลื่อนแนวทางนโยบาย

ด้านสุขภาพใหม่ๆ ทั้งสุขภาพในทุกนโยบาย (health in all policies)⁽²⁾ และ นโยบายสุขภาพหนึ่งเดียว (one health policies)⁽³⁾ ซึ่งแนวทางสุขภาพในทุกนโยบาย คือการนำ การพิจารณาสุขภาพเข้ามาพิจารณาในนโยบายต่างๆ โดยมุ่งเน้นการสร้างความเป็นธรรมด้านสุขภาพและลดผลกระทบที่อาจเกิดขึ้นต่อสุขภาพจากนโยบายในทุกภาคส่วน ในขณะที่นโยบายสุขภาพหนึ่งเดียว เป็นแนวทางที่รวมการดูแลสุขภาพของมนุษย์ สัตว์ และระบบนิเวศเข้าด้วยกัน เพื่อให้เกิดความร่วมมือในการป้องกันและ

ควบคุมโรคระบาดจากสัตว์สู่คนและปัญหาสิ่งแวดล้อมที่ส่งผลต่อสุขภาพโดยรวม โดยนโยบายเหล่านี้ มุ่งหวังที่จะปิดช่องว่างด้านสุขภาพผ่านการดำเนินการเกี่ยวกับนโยบายอื่นๆ นอกเหนือจากด้านสุขภาพ อย่างไรก็ตาม ประชากรของแต่ละประเทศได้รับอิทธิพลที่อยู่เหนือการควบคุมของนโยบายดังกล่าว โดยเฉพาะอย่างยิ่งในยุคโลกาภิวัตน์ที่แต่ละประเทศมีการแลกเปลี่ยนและเข้าถึงสินค้าและบริการอย่างไร้พรมแดน อำนาจทางเศรษฐกิจและการเมืองของภาคเอกชนมีอิทธิพลต่อสภาพแวดล้อมทางกายภาพและสังคม ซึ่งส่งผลกระทบต่อสุขภาพของผู้บริโภคและประชากร อีกทั้งส่งผลต่อสภาพแวดล้อมและการรับรู้ด้านสุขภาพผ่านทางสื่อต่างๆ อาจกล่าวได้ว่าภาคเอกชนมีอิทธิพลต่อสุขภาพในทุกๆ ระดับ ทั้งทางตรงและทางอ้อมผ่านกลยุทธ์ทางธุรกิจที่นำมาใช้เพื่อกำหนดรูปแบบการรับรู้ของสาธารณชน และรักษาส่วนแบ่งทางการตลาดของผลิตภัณฑ์

การให้ความสนใจศึกษาในประเด็นปัจจัยเชิงพาณิชย์กำหนดสุขภาพ (commercial determinants of health; CDoH) จึงมีความจำเป็นสามประการ ดังนี้ (1) การมีข้อตกลงเกี่ยวกับคำจำกัดความทั่วไปที่ครอบคลุมของปัจจัยเชิงพาณิชย์กำหนดสุขภาพ เนื่องจากงานวิจัยที่มีอยู่ส่วนใหญ่จัดทำขึ้นแบบไซโล มุ่งเน้นไปที่หมวดหมู่ผลิตภัณฑ์เฉพาะ เช่น ยาสูบ แอลกอฮอล์ ทำให้ไม่สามารถออกแบบแนวทางด้านกฎระเบียบหรือกรอบตัวเลือกนโยบายที่ครอบคลุมผลกระทบในภาพรวมจากภาคอุตสาหกรรมที่หลากหลาย ซึ่งอาจส่งผลกระทบต่อสุขภาพของประชากรและความเท่าเทียมด้านสุขภาพ (2) ความต้องการงานวิชาการเชิงประจักษ์ที่มีลักษณะเป็นสหวิทยาการมากขึ้น และแพลตฟอร์มที่อาจเปิดโอกาสให้มีการสื่อสารและการทำงานร่วมกันข้ามสาขาวิชาในประเด็นเหล่านี้ และ (3) ความเข้าใจประเด็นปัจจัยเชิงพาณิชย์กำหนดสุขภาพ โดยเฉพาะอย่างยิ่งในประเทศที่มีรายได้ต่ำและปานกลาง⁽⁴⁾ ซึ่งได้รับผลกระทบอย่างมากในการกำหนดนโยบายด้านสุขภาพ ด้วยภาพรวมในปัจจุบัน ที่งานวิจัยส่วนใหญ่ยังจำกัดอยู่ที่การศึกษาถึงผลกระทบเชิงลบจากปัจจัยเชิงพาณิชย์กำหนดสุขภาพ บทความนี้มีจุดมุ่งเน้นศึกษาถึงกลยุทธ์ของภาคธุรกิจที่ส่งผลต่อสุขภาพเชิงลบ ผ่านปัจจัยเชิงพาณิชย์กำหนดสุขภาพ

บทความนี้มีวัตถุประสงค์เพื่อเสนอแนวคิดเกี่ยวกับปัจจัยเชิงพาณิชย์ที่ส่งผลต่อสุขภาพ เนื่องจากงานวิชาการในด้านนี้ที่เป็นภาษาไทยยังมีอยู่อย่างจำกัด บทความนี้เน้นการวิเคราะห์กลยุทธ์ของภาคธุรกิจที่ส่งผลกระทบต่อสุขภาพและผลกระทบของปัจจัยเชิงพาณิชย์กำหนดสุขภาพ โดยมุ่งหวังที่สร้างความเข้าใจในประเด็นดังกล่าวและเป็นข้อมูลอ้างอิงในการพัฒนานโยบายสาธารณะ ทั้งในระดับชาติ เพื่อปกป้องสุขภาพของประชาชนและสร้างระบบที่ยั่งยืนในระยะยาว ข้อมูลในบทความได้มาจากการทบทวนวรรณกรรมอย่างเป็นระบบ (systematic review) ของบทความวิชาการที่เผยแพร่ตั้งแต่ปี พ.ศ. 2551-2567 เพื่อศึกษากลยุทธ์ของภาคธุรกิจที่ส่งผลต่อสุขภาพ การทบทวนวรรณกรรมเริ่มต้นจากหนังสือ the commercial determinants of health ของ Maani N และคณะ⁽⁴⁾ ซึ่งเป็นแหล่งข้อมูลสำคัญในการวิเคราะห์กลยุทธ์ของภาคธุรกิจ และได้รวบรวมข้อมูลจากฐานข้อมูลวิชาการได้แก่ องค์กรอนามัยโลก The Lancet, Globalization and Health, Movendi International, OXFAM เป็นต้น เพื่อให้ครอบคลุมและครอบคลุมการศึกษาปัจจัยเชิงพาณิชย์กำหนดสุขภาพ

ความหมายของปัจจัยเชิงพาณิชย์กำหนดสุขภาพ

ในช่วงหลายปีที่ผ่านมาได้มีการศึกษาพฤติกรรมของธุรกิจที่มีอิทธิพลต่อผู้กำหนดนโยบาย โดยเน้นไปที่การทำกำไร ซึ่งนำไปสู่ปัญหาสุขภาพและความไม่เท่าเทียมกันอย่างต่อเนื่อง หรือเรียกว่า “การเพิ่มดุลอำนาจ (tipping the balance)”⁽⁵⁾ โดยผู้ประกอบการทางการค้าจะใช้เงินและอิทธิพลในการกำหนดรูปแบบกฎหมายและนโยบายให้เอื้อประโยชน์แก่ตนเอง มุ่งหวังสร้างสภาพแวดล้อมที่สนับสนุนผลประโยชน์ นโยบายที่เอื้ออำนวยเหล่านี้นำไปสู่การเพิ่มขึ้นของยอดขายและการบริโภคผลิตภัณฑ์ที่เป็นอันตราย สร้างภาระด้านสุขภาพและค่าใช้จ่ายที่เพิ่มขึ้น และหลีกเลี่ยงการรับผิดชอบต่อค่าใช้จ่ายด้านสุขภาพที่เกิดจากความเสียหาย โดยผลกระทบให้กับภาครัฐและประชาชน ส่งผลให้เกิดความไม่สมดุลของอำนาจระหว่างภาคธุรกิจกับรัฐบาล วนเป็นวัฏจักรที่ส่งผลกระทบต่อสุขภาพของประชาชน ดังภาพที่ 1

ภาพที่ 1 การเพิ่มดุลอำนาจ (tipping the balance) โดยผู้ประกอบการทางการค้าจะใช้เงินและอิทธิพลในการกำหนดรูปแบบกฎหมายและนโยบายให้เอื้อประโยชน์แก่ตนเอง⁽⁵⁾

การเพิ่มดุลอำนาจ (Tipping the balance)

วงจรพฤติกรรมของผู้ประกอบการทางการค้าและผู้กำหนดนโยบายที่มีผลในการเปลี่ยนแปลงดุลอำนาจไปในทางที่เอื้อต่อผลกำไรเชิงพาณิชย์มากขึ้นตลอดหลายทศวรรษที่ผ่านมา ซึ่งทำให้เกิดผลลัพธ์ด้านสุขภาพที่ไม่ดีและความไม่เท่าเทียม

1. ผู้ประกอบการทางการค้าใช้ทรัพย์สินและอำนาจของตนในการกำหนดกฎระเบียบและนโยบายให้เอื้อต่อผลประโยชน์ของตนเอง
2. นโยบายที่เอื้อประโยชน์ช่วยกระตุ้นยอดขาย และเพิ่มการบริโภคของผลิตภัณฑ์เชิงพาณิชย์ที่เป็นอันตราย ก่อให้เกิดผลกระทบเชิงลบและภาระค่าใช้จ่ายที่เพิ่มขึ้น
3. นโยบายที่เอื้อประโยชน์ยังช่วยให้ผู้ประกอบการทางการค้าสามารถโยนภาระค่าใช้จ่ายจากผลกระทบเชิงลบที่เกิดขึ้นจากการผลิต การบริโภค และการกำจัดผลิตภัณฑ์ของตนไปให้ผู้อื่น
4. ค่าใช้จ่ายภายนอก (เช่น การรักษาโรคไม่ติดต่อที่เกิดจากผลิตภัณฑ์เชิงพาณิชย์) ส่วนใหญ่ถูกแบกรับโดยรัฐและบุคคลที่ได้รับผลกระทบ ค่าใช้จ่ายเหล่านี้จะไปลดทรัพยากรที่มีอยู่ให้กับรัฐและบุคคลในการจ่ายค่ายา การรักษาพยาบาล อาหาร และที่อยู่อาศัย ทำให้ระบบสุขภาพไม่สามารถรับมือได้
5. ในขณะที่เดียวกัน ผู้ประกอบการทางการค้าผลิตเพเลินกับผลกำไรที่เกิดขึ้นจริง ทำให้เกิดความไม่สมดุลของอำนาจมากขึ้นระหว่างนักธุรกิจเชิงพาณิชย์และรัฐบาลที่ควรถือว่าพวกเขารับผิดชอบ

องค์การอนามัยโลกได้ให้นิยาม “ปัจจัยเชิงพาณิชย์กำหนดสุขภาพ” ว่าเป็นกิจกรรมของภาคเอกชนที่มีผลกระทบต่อสุขภาพของประชาชนทั้งทางตรงและทางอ้อม ทั้งในทางบวกและทางลบ⁽⁶⁾ เป็น “ระบบแนวปฏิบัติ และแนวทางที่ผู้มีส่วนพาทางเชิงพาณิชย์ขับเคลื่อนสุขภาพและความเป็นธรรมทางสุขภาพ”^(7,8) โดยภาคเอกชนมีอิทธิพลต่อสังคม ปัจจัยเชิงกายภาพและสภาพแวดล้อมทางวัฒนธรรม ผ่านกิจกรรมทางธุรกิจและการมีส่วนร่วมในสังคม เช่น ห่วงโซ่อุปทานสภาพการทำงาน การออกแบบผลิตภัณฑ์และบรรจุภัณฑ์ การจัดสรรเงินทุนในการวิจัย การล๊อบบี้ และการกำหนดรสนิยมของผู้บริโภค เป็นต้น

กลยุทธ์ของภาคธุรกิจที่ส่งผลลัพท์ต่อสุขภาพ

กลยุทธ์ภาคธุรกิจและอุตสาหกรรมเพื่อกำหนดรูปแบบการรับรู้ของสาธารณะ และรักษาส่วนแบ่งทางการตลาดของผลิตภัณฑ์ที่เป็นอันตรายต่อสุขภาพ มองข้ามผลกระทบ

ที่ไม่พึงประสงค์ซึ่งส่งผลต่อการเข้าใจและการยอมรับของสินค้าที่เป็นอันตรายต่อประชาชน มีอิทธิพลต่อความคิดเห็นของประชาชนและการกำหนดนโยบายที่เกี่ยวข้องกับวงจรการบริโภคและความสามารถในการทำกำไรของอุตสาหกรรมนั้น ประกอบด้วย 3 กลยุทธ์สำคัญ ได้แก่ (1) การทำให้เป็นบรรทัดฐาน (2) การปฏิเสธ และ (3) การสร้าง “อิทธิพล” ต่อผู้บริโภค โดยมีรายละเอียด ดังนี้

1. การทำให้เป็นบรรทัดฐาน คือ การทำให้การบริโภคสินค้าที่เป็นอันตรายในอัตราที่มากเกินไปเป็นสิ่งธรรมดาหรือยอมรับได้ โดยทั่วไปมักเริ่มต้นจากกลุ่มผู้บริโภควัยเด็ก เช่น การส่งเสริมสินค้าจำพวกเครื่องดื่มแอลกอฮอล์ เครื่องดื่มที่มีน้ำตาล การพนัน และบุหรี่ให้แก่เด็กผ่านช่องทางต่างๆ โดยเฉพาะในโรงเรียน เพื่อสร้างการรับรู้ว่าการใช้ผลิตภัณฑ์เหล่านี้เป็นเรื่องปกติของชีวิต ซึ่งท้ายที่สุดแล้วจะเป็นการสร้างตลาดผู้บริโภคสำหรับผลิตภัณฑ์เหล่านี้ นอกจากนี้ อุตสาหกรรมอาจกำหนดเป้าหมายไปที่กลุ่มประชากรเฉพาะ เช่น ผู้หญิง และใช้ข้อความเชิงส่งเสริมพลังในกลุ่มนั้นๆ เพื่อกระตุ้นการบริโภค⁽⁴⁾ ดังนั้นการทำให้

เป็นบรรทัดฐานในสังคมจะทำผ่านเทคนิคทางการตลาด เพื่อให้ผลิตภัณฑ์และบริการที่เป็นอันตรายต่อสุขภาพ กลายเป็นทางเลือกทั่วไป นอกจากนั้นยังสร้างความต้องการ ต่อสินค้าและบริการอย่างต่อเนื่องในผู้บริโภคอีกด้วย ดังภาพที่ 2

2. การปฏิเสธ คือ การบิดเบือนข้อเท็จจริงและสร้าง หรือ ทำลายหลักฐาน เพื่อลดหรือปฏิเสธผลกระทบที่เป็น อันตรายของผลิตภัณฑ์ที่ปรากฏในสังคม ภาคธุรกิจ อาจปฏิเสธหรือลบภาพลักษณ์ของผลิตภัณฑ์ของตน ในประเด็นที่ก่อให้เกิดปัญหาสุขภาพ เช่น โรคมะเร็ง ไร้อ้วน หรือการเสพติดการบริโภค กลยุทธ์ในการปฏิเสธ ได้แก่ การทำลายหลักฐานที่มีอยู่ การให้ทุนสนับสนุน การวิจัยที่สนับสนุนผลประโยชน์ของอุตสาหกรรม การส่งเสริมข้อมูลที่ผิด และ การสร้างความเคลือบแคลง แก่ผู้บริโภค ด้วยการกระจายข้อมูลเพื่อสร้างความสงสัย เกี่ยวกับผลกระทบที่เป็นอันตรายของผลิตภัณฑ์ ทั้งนี้ อุตสาหกรรมต่างๆ พยายามที่ผลักดันการคว่ำบาตรของ ตน และรักษาส่วนแบ่งการตลาดไว้⁽⁴⁾

3. การสร้าง “อิทธิพล” ต่อผู้บริโภค เป็นการสร้าง อุปทานให้เพิ่มขึ้น ผ่านการสร้าง “อิทธิพลเชิงวัฒนธรรม (influence in culture)” และ “อิทธิพลเชิงวิทยาศาสตร์ (Influence in science)” ดังนี้

3.1 อิทธิพลเชิงวัฒนธรรม ภาคธุรกิจโดยเฉพาะ บริษัทข้ามชาติมีอิทธิพลอย่างมากต่อรูปแบบการบริโภค ทั่วโลก ผ่านการใช้กลยุทธ์ทางการตลาดที่ซับซ้อน ส่งเสริม วัฒนธรรมการบริโภคนิยม โดยเชื่อมโยงการบริโภค กับสถานะทางสังคม ตลอดจนวิถีชีวิต โดยวิธีที่ภาคธุรกิจ ใช้เพื่อสร้างอิทธิพลเชิงวัฒนธรรม⁽⁴⁾ ได้แก่

1) การตลาดและการโฆษณา: การลงทุนในการวิจัย การตลาดและการสร้างแคมเปญโฆษณาเพื่อโปรโมตแบรนด์ เพื่อสร้างบุคลิกภาพที่จูงใจ ชวนเชื่อ เช่น ปรับภาพลักษณ์ แปรนต์ให้เป็นที่รัก ส่งเสริมสุขภาพที่ดี และมีความสุข กับการใช้ชีวิต โฆษณามักนำเสนอให้ผลิตภัณฑ์มีความ จำเป็นสำหรับกิจกรรมและการเฉลิมฉลองต่างๆ ทำให้ เกิดความรู้สึกถึงความเกี่ยวข้องทางวัฒนธรรมและ เอกลักษณ์รอบตัวผู้บริโภค เช่น โฆษณาของโคคาโคล่า

ภาพที่ 2 แนวทางการใช้ชีวิตในสังคมที่มีอุตสาหกรรมสินค้าโภคภัณฑ์ที่เป็นอันตราย⁽⁴⁾

The illustration shows a woman's life cycle in silhouette: crawling as a baby, walking as a toddler, running as a child, walking as a young adult, walking with a bag as a woman, walking with a bag and umbrella as a middle-aged woman, and walking with a cane as an elderly woman. Below the illustration are four columns of text, each describing health risks associated with a specific life stage.

- การบิดเบือนข้อมูลโดยอุตสาหกรรมแอลกอฮอล์เกี่ยวกับ FAS (กลุ่มอาการเด็กเกิดจากมารดาดื่มแอลกอฮอล์ขณะตั้งครรภ์)

• การบิดเบือนข้อมูลโดยอุตสาหกรรมนมผงเกี่ยวกับการเลี้ยงลูกด้วยนมแม่

• การปฏิเสธความเสี่ยงของการสูบบุหรี่ขณะตั้งครรภ์จากอุตสาหกรรมยาสูบ
- การบิดเบือนข้อมูลโดยอุตสาหกรรมยาสูบ แอลกอฮอล์ และเชื้อเพลิงฟอสซิลในโรงเรียน
- การบิดเบือนข้อมูลโดยอุตสาหกรรมแอลกอฮอล์เกี่ยวกับมะเร็งเต้านม

• การบิดเบือนข้อมูลโดยอุตสาหกรรมยาสูบ แอลกอฮอล์ และเชื้อเพลิงฟอสซิลในมหาวิทยาลัยและเชื้อเพลิงฟอสซิลในโรงเรียน
- การบิดเบือนข้อมูลโดยอุตสาหกรรมยาสูบ แอลกอฮอล์ และเชื้อเพลิงฟอสซิลเกี่ยวกับโรคหัวใจและหลอดเลือด (CVD) โรคหลอดเลือดสมอง COVID-19 ฯลฯ

ที่สร้างภาพลักษณ์ว่าเป็น “เครื่องดื่มสำหรับชาวอเมริกันทุกคน (all American drink)” สร้างนิยาม “พักสักครู่เพื่อความสดชื่น (pause that refreshes)” และสร้างภาพลักษณ์สำหรับช่วงเทศกาล โดยเป็นเครื่องดื่มที่ซานตาคลอสเลือก⁽⁴⁾

2) การปรับสินค้าท้องถิ่นให้เป็นสินค้าระดับสากล (globalization): หมายถึงการปรับตัวของแบรนด์หรือผลิตภัณฑ์ระดับสากลให้เหมาะกับรสนิยม วัฒนธรรม และความชอบให้เข้ากับตลาดและวัฒนธรรมในแต่ละประเทศ ผังความคิดว่าต้องใช้ผลิตภัณฑ์ แต่ยังคงรักษาภาพลักษณ์ของแบรนด์ระดับโลกไว้ได้ เช่น โคคาโคล่า ปรับแต่งรูปแบบผลิตภัณฑ์และข้อความทางการตลาดโดยคำนึงถึงความอ่อนไหวทางวัฒนธรรมที่แตกต่างกันทั่วโลก หรือการปรับเปลี่ยนผลิตภัณฑ์โอรีโอ และ Tang ให้เหมาะกับรสนิยมและความชอบของจีน โดยลดระดับความหวานและนำเสนอบรรจุภัณฑ์ขนาดเล็ก ส่งผลให้ครองส่วนแบ่งสำคัญของตลาดคุกกี้ของจีนถึงร้อยละ 20⁽⁴⁾

3) นวัตกรรมผลิตภัณฑ์: การใช้นวัตกรรมสร้างสรรค์ผลิตภัณฑ์ของตนเพื่อตอบสนองความต้องการของผู้บริโภคและบรรทัดฐานทางวัฒนธรรมที่เปลี่ยนแปลงไป เช่น แมคโดนัลด์ได้ปรับแต่งเมนูให้เหมาะกับรสนิยมท้องถิ่นในประเทศต่างๆ โดยนำเสนอรายการต่างๆ เช่น ซามูไรเบอร์เกอร์ หมูในประเทศไทย และ McSpicy paneer ในอินเดีย โดยแมคโดนัลด์จะให้รางวัลแก่ผู้คิดค้นสูตรใหม่ๆ ที่ตอบสนองต่อความต้องการของผู้บริโภคในประเทศนั้นๆ ซึ่งผู้คิดค้นเมนูใหม่ๆ จะเป็นพนักงานแมคโดนัลด์ในแต่ละพื้นที่⁽⁴⁾

4) การตลาดดิจิทัลและโซเชียลมีเดีย: การขยายการเข้าถึงและการมีส่วนร่วมกับผู้บริโภคผ่านอุปกรณ์อิเล็กทรอนิกส์ส่วนบุคคลเพื่อรวบรวมข้อมูลเกี่ยวกับความชอบและพฤติกรรมของผู้บริโภค และพวกเขาใช้ประโยชน์จากแพลตฟอร์ม เช่น โซเชียลมีเดียเพื่อโปรโมทผลิตภัณฑ์ เช่น การสร้างพีเจอรของโอรีโอของ Mondelez-Kraft บน WeChat ในประเทศจีน ทำให้ผู้ใช้สามารถรวมอิโมจิกับรูปภาพครอบครัว และสร้างอุดมการณ์อิเล็กทรอนิกส์จำนวนมากได้⁽⁴⁾

5) บรรษัทภิบาล (corporate social responsibility; CSR): บริษัทต่างๆ มักใช้ CSR เพื่อปรับแบรนด์ของตนให้สอดคล้องกับค่านิยมสังคมและสร้างภาพลักษณ์เชิงบวก

เช่น การส่งเสริมความสุข การอยู่ร่วมกันในครอบครัว หรือสนับสนุนความยั่งยืนด้านสิ่งแวดล้อม โดยมีจุดมุ่งหมายเพื่อส่งเสริมความสัมพันธ์เชิงบวกของผู้บริโภคกับแบรนด์ และเพิ่มความภักดีต่อแบรนด์ของผู้บริโภค⁽⁴⁾

6) การต่อต้านกฎระเบียบและโทษผู้อื่น: เมื่อบริษัทต้องเผชิญกับความกังวลด้านสุขภาพจากสังคมและข้อจำกัดด้านกฎระเบียบ บริษัทอาจต่อต้านกฎระเบียบที่ควบคุมการขายสินค้า และสนับสนุนการให้ความรู้แก่ผู้บริโภคและการบริโภคอย่างมีความรับผิดชอบแทน โดยมองว่าการบริโภคเป็นเรื่องของการเลือกและความรับผิดชอบส่วนบุคคล เช่น “คอปเปลิ่งแห่งอิสราเอล” ในปี ค.ศ. 1929 บริษัทยาสูบแห่งอเมริกา (American tobacco company; ATC) ได้สร้างภาพลักษณ์ของการสูบบุหรี่ในผู้หญิงคือสัญลักษณ์ของความเท่าเทียมและการปลดปล่อยของผู้หญิง⁽⁴⁾

3.2 อิทธิพลเชิงวิทยาศาสตร์ ภาคธุรกิจมุ่งไปที่การเพิ่มการรับรู้ในสังคมถึงประโยชน์ของผลิตภัณฑ์และบริการ ในขณะที่เดียวกันก็มองข้ามหรือปิดผลกระทบที่เป็นอันตราย อิทธิพลนี้เห็นได้ชัดเจนในหลายภาคส่วนผ่านการบิดเบือนข้อมูล หลักฐาน และการเผยแพร่ เพื่อกำหนดรูปแบบวาทกรรมทางวิทยาศาสตร์ที่ตอบสนองผลประโยชน์ของภาคธุรกิจเอง ซึ่งท้ายที่สุดแล้วส่งผลกระทบต่อนโยบายด้านสาธารณสุขและความเป็นอยู่ที่ดีของผู้บริโภค โดยวิธีที่ภาคธุรกิจใช้เพื่อสร้างอิทธิพลเชิงวิทยาศาสตร์ ได้แก่

1) การผลิตหลักฐาน การวิจัย: เป็นกระบวนการทำงานที่ครอบคลุมกระบวนการวิจัยทั้งหมด ตั้งแต่การเลือกคำถาม ไปจนถึงการออกแบบวิธีและการดำเนินการศึกษาวิจัย ตลอดจนการรายงานผลการวิจัย การให้ทุนสนับสนุนการวิจัยโดยอุตสาหกรรม อาจทำให้ผลการวิจัยและข้อสรุปมีอคติ ซึ่งส่งผลต่อคุณภาพและความน่าเชื่อถือของหลักฐานที่สร้างขึ้น เช่น การทดลองที่ได้รับการสนับสนุนจากอุตสาหกรรมยามักจะใช้เวลาควบคุมด้วยยาหลอกและใช้ตัวเปรียบเทียบที่ออกฤทธิ์ในขนาดที่ต่ำกว่ายาของผู้ให้ทุนวิจัย ซึ่งสามารถบิดเบือนผลลัพธ์เพื่อทำให้ผลิตภัณฑ์ของผู้สนับสนุนดูมีประสิทธิภาพมากขึ้น นอกจากนี้การให้ทุนสนับสนุนในอุตสาหกรรมอาจกำหนดข้อจำกัดเกี่ยวกับสิทธิ์ในการเผยแพร่ ซึ่งนำไปสู่การเผยแพร่ผลลัพธ์ที่น่าพึงพอใจ ในขณะที่ผลลัพธ์ที่ไม่พึงประสงค์จะถูกระงับไว้⁽⁴⁾

2) การเผยแพร่หลักฐาน การวิจัย: การใช้กลยุทธ์ในการควบคุมการเผยแพร่หลักฐานทางวิทยาศาสตร์ ไม่ว่าจะโดยการขยายผลการวิจัยที่เป็นประโยชน์ (megaphone effect) หรือการระงับผลการวิจัยที่ไม่เอื้ออำนวย (silencer effect) ซึ่งรวมถึงการซื้อ การผลิตซ้ำ การทดลองที่เอื้อประโยชน์ต่ออุตสาหกรรม การสรรหากลุ่มคนที่มีความรู้เฉพาะทางที่ได้รับการยอมรับอย่างสูงในสาขา (key opinion leaders) เพื่อสนับสนุนงานวิชาการที่เป็นประโยชน์ต่ออุตสาหกรรม การให้ทุนสนับสนุนแก่คณะทำงานระดับมัธยस्थ्य (think tank) และจัดการประชุมและกิจกรรมด้านการศึกษาเพื่อเผยแพร่ข้อมูลที่เป็นมิตรกับอุตสาหกรรม เช่น บริษัทฯ ใช้จ่ายจำนวนมากเพื่อซื้องานวิจัยที่สนับสนุนผลิตภัณฑ์ทดลองของแบรนด์ ที่ตีพิมพ์ในวารสารทางการแพทย์อันดับต้นๆ เพื่อใช้ทำการตลาดให้กลุ่มแพทย์ พวกเขา ยังรับสมัครแพทย์ได้รับการยอมรับอย่างสูงในสาขา (key opinion leaders) เพื่อรับรองผลิตภัณฑ์ของตนผ่านการบรรยาย การนำเสนอ และการมีบทบาทในคณะกรรมการที่ปรึกษา⁽⁴⁾

3) การใช้หลักฐานการวิจัย: อิทธิพลต่อวิธีการประเมินและใช้หลักฐานในกระบวนการตัดสินใจและออกนโยบาย ในการกำหนดกรอบการกำกับดูแล ข้อเสนอแนะของผู้มีส่วนได้เสีย และการประเมินผลกระทบเพื่อเอื้อประโยชน์ต่ออุตสาหกรรม และรวมถึงความพยายามที่จะทำลายความน่าเชื่อถือ สร้างความสงสัยต่อหลักฐานงานวิจัยที่ไม่เอื้ออำนวยต่อภาพลักษณ์ของผลิตภัณฑ์และสนับสนุนมาตรฐานงานวิจัยที่ทำให้การวิจัยที่วิพากษ์วิจารณ์ในเชิงลบต่อผลิตภัณฑ์กลายเป็นโมฆะ เช่น อุตสาหกรรมยาสูบเปิดตัวแคมเปญในช่วงทศวรรษที่ 1990 เพื่อสนับสนุน “วิทยาศาสตร์ที่ถูกต้อง (sound science)” และ “แนวทางปฏิบัติด้านระดับชาติที่ดี” เพื่อสร้างมาตรฐานการวัดผลต่อควันบุหรี่มือสองที่สูงขึ้น ทำให้ยากต่อการแสดงให้เห็นถึงความเสียหายจากควันบุหรี่มือสอง นอกจากนี้ บริษัทต่างๆ ยังมีบทบาทในการกำหนดกรอบการกำกับดูแล เช่น การปฏิรูป “กฎระเบียบที่ดีกว่า” ในสหภาพยุโรป ซึ่งจำเป็นต้องได้รับข้อเสนอแนะจากผู้มีส่วนได้ส่วนเสียและการประเมินผลกระทบของข้อเสนอแนะ⁽⁴⁾ การปฏิรูปเหล่านี้เป็นประโยชน์ต่ออุตสาหกรรม โดยอุตสาหกรรมสามารถมีอิทธิพลต่อผลลัพธ์ของนโยบาย และการชะลอหรือป้องกัน

นโยบายด้านสาธารณสุขที่อาจส่งผลกระทบต่อผลประโยชน์ทางธุรกิจ

ผลกระทบของปัจจัยเชิงพาณิชย์กำหนดสุขภาพ

กลยุทธ์ของภาคธุรกิจมีส่วนสำคัญที่ส่งผลให้ประชาชนบริโภคปัจจัยเสี่ยงต่างๆ ทั้งทางตรงและทางอ้อม ดังตารางที่ 1 แสดงให้เห็นถึงปัจจัยเชิงพาณิชย์กำหนดสุขภาพ เช่น การสูบบุหรี่ มลพิษทางอากาศ การบริโภคแอลกอฮอล์ โรคอ้วน การขาดการออกกำลังกาย ส่งผลกระทบต่อสุขภาพได้หลากหลาย เช่น โรคไม่ติดต่อ โรคติดต่อ อุบัติเหตุบนถนน ความรุนแรง และสภาวะสุขภาพจิต กลุ่มเสี่ยงโดยเฉพาะคือเยาวชนและชุมชนที่เผชิญกับความไม่เท่าเทียมทางเศรษฐกิจสังคม และเชื้อชาติ⁽⁷⁾ รวมไปถึงปัญหาอื่นๆ ที่เกี่ยวข้อง เช่น ภาวะฉุกเฉินด้านสภาพอากาศ การแพร่ระบาดของโรคไม่ติดต่อ จากภาคอุตสาหกรรมเพียงสี่ภาคส่วน ได้แก่ ยาสูบ อาหารแปรรูปพิเศษ เชื้อเพลิงฟอสซิล และแอลกอฮอล์ คิดเป็นสัดส่วนอย่างน้อยหนึ่งในสามของอัตราการเสียชีวิตทั่วโลก แสดงให้เห็นถึงขอบเขตและความท้าทายทางเศรษฐกิจขนาดใหญ่ของปัญหานี้^(7,8) ทั้งนี้ยังรวมถึงกลุ่มโรคไม่ติดต่อเรื้อรังที่คร่าชีวิตคนทั่วโลกกว่าร้อยละ 70 ทุกปี⁽⁹⁾ ซึ่งปัจจัยของการเกิดโรคมาจากพฤติกรรมและสิ่งแวดล้อมที่ได้รับอิทธิพลจากกลุ่มพาณิชย์ โดยในบางภูมิภาค เช่น ประเทศขนาดเล็ก และประเทศที่มีรายได้ต่ำและปานกลาง ต้องเผชิญกับแรงกดดันที่มากขึ้นจากผู้มีอิทธิพลในระดับนานาชาติ แม้ว่าองค์กรเชิงพาณิชย์สามารถสร้างผลกระทบเชิงบวกต่อสุขภาพและสังคมได้ อย่างไรก็ตาม มีหลักฐานที่แสดงให้เห็นว่าผลิตภัณฑ์และแนวปฏิบัติของผู้มีบทบาทเชิงพาณิชย์บางราย โดยเฉพาะบริษัทข้ามชาติขนาดใหญ่ที่มีส่วนรับผิดชอบในการเพิ่มอัตราการเจ็บป่วยที่สามารถหลีกเลี่ยงได้ รวมไปถึงความเสียหายต่อสุขภาพของพิภพโลก (planetary health) และความไม่เป็นธรรมทางสังคมและสุขภาพ⁽⁷⁾

บริษัทข้ามชาติที่มีการควบคุมกิจการจากต่างประเทศ (trans-national corporations; TNCs) มีอิทธิพลในการกำหนดนโยบายเศรษฐกิจระดับโลกและระดับชาติ ทำให้ประเทศต่างๆ กำหนดนโยบายที่เอื้อประโยชน์ต่อสุขภาพยากมากขึ้น เช่น บริษัทข้ามชาติที่มีฐานการผลิตในประเทศนั้นๆ

ตารางที่ 1 ภาวะโรคเชิงพาณิชย์: การประเมินภาวะการเสียชีวิตทั่วโลกที่เกิดจากผลิตภัณฑ์และการปฏิบัติทางพาณิชย์⁽⁷⁾

ปัจจัยเสี่ยง	การเสียชีวิตจากโรคติดต่อ สุขภาพของมารดา ทารกแรกเกิด และ ภาวะโภชนาการ		การเสียชีวิตจากโรคไม่ติดต่อ		การเสียชีวิตจากการบาดเจ็บ		การเสียชีวิตจากทุกสาเหตุ	
	จำนวนการเสียชีวิต	ร้อยละของจำนวนการเสียชีวิตทั่วโลก	จำนวนการเสียชีวิต	ร้อยละของจำนวนการเสียชีวิตทั่วโลก	จำนวนการเสียชีวิต	ร้อยละของจำนวนการเสียชีวิตทั่วโลก	จำนวนการเสียชีวิต	ร้อยละของจำนวนการเสียชีวิตทั่วโลก
ผลิตภัณฑ์เชิงพาณิชย์								
มลพิษทางอากาศ • โอโซนในบรรยากาศ • มลพิษจากฝุ่นละอองในบรรยากาศ	465,824	4.6%	4,040,369	9.6%			4,506,193	8.0%
แอลกอฮอล์ • การใช้แอลกอฮอล์	292,427	2.9%	1,849,872	4.4%	299,675	7.0%	2,441,973	4.3%
ความเสี่ยงทางอาหาร • อาหารแปรรูปที่มีเนื้อสูง • อาหารที่มีโซเดียมสูง • เครื่องดื่มที่มีน้ำตาล • อาหารที่มีกรดไขมันทรานส์สูง			3,076,839	7.3%			3,076,839	5.4%
ยาสูบ • ยาสูบแบบเคี้ยว • ควันบุหรี่มือสอง • ยาสูบ บุหรี่ทั่วไป	629,134	6.2%	8,392,305	20.0%	31,840	0.7%	9,053,278	16.0%
ยอดรวมส่วนของผลิตภัณฑ์เชิงพาณิชย์	1,387,385	13.6%	17,359,385	41.3%	331,514	7.7%	19,078,285	33.7%
ปัจจัยเสี่ยงจากการปฏิบัติในทางพาณิชย์								
ความเสี่ยงในการทำงาน • โรคหืดจากการทำงาน • โรคมะเร็งจากการทำงาน								

ตารางที่ 1 ภาวะโรคเชิงพาณิชย์: การประเมินภาวะการเสียชีวิตทั่วโลกที่เกิดจากผลิตภัณฑ์และการปฏิบัติทางพาณิชย์⁽⁷⁾ (ต่อ)

ปัจจัยเสี่ยง	การเสียชีวิตจากโรคติดต่อสุขภาพของมารดาทารกแรกเกิด และภาวะโภชนาการ		การเสียชีวิตจากโรคไม่ติดต่อ		การเสียชีวิตจากการบาดเจ็บ		การเสียชีวิตจากทุกสาเหตุ	
	จำนวนการเสียชีวิต	ร้อยละของจำนวนการเสียชีวิตทั่วโลก	จำนวนการเสียชีวิต	ร้อยละของจำนวนการเสียชีวิตทั่วโลก	จำนวนการเสียชีวิต	ร้อยละของจำนวนการเสียชีวิตทั่วโลก	จำนวนการเสียชีวิต	ร้อยละของจำนวนการเสียชีวิตทั่วโลก
<ul style="list-style-type: none"> • การบาดเจ็บจากการทำงาน • การเจ็บป่วยจากอนุภาคฝุ่นละออง ก๊าซ และควันในสถานที่ทำงาน ยอดรวมส่วนของการปฏิบัติในทางพาณิชย์			909,011	2.2%	311,491	7.3%	1,220,501	22%
ยอดรวมทั้งหมดจากผลิตภัณฑ์และการปฏิบัติทางพาณิชย์	1,387,385	13.6%	18,268,396	43.5%	643,005	15.0%	20,298,786	35.9%
อัตราการการตายทั่วโลกทั้งหมด	10,193,396		43,034,124		4,299,441		56,526,968	

(multinational corporations; MNCs) อาจส่งเสริมการบริโภคอาหารแปรรูป เครื่องดื่มที่มีน้ำตาลสูง และผลิตภัณฑ์ยาสูบในประเทศที่มีรายได้ต่ำและปานกลาง ซึ่งกฎระเบียบและการรณรงค์ด้านสาธารณสุขอาจไม่เข้มแข็งเท่าในประเทศที่พัฒนาแล้ว นอกจากนี้ ประเทศที่มีอำนาจทางเศรษฐกิจและการเมืองอาจใช้อิทธิพลนี้เพื่อกำหนดข้อตกลงการค้าและนโยบายระหว่างประเทศในทางที่เอื้อประโยชน์ต่ออุตสาหกรรมและผลประโยชน์ของตนเอง ซึ่งเป็นการกระทำที่เป็นอันตรายต่อประเทศที่มีรายได้ต่ำและปานกลาง เช่น มาตรการที่ทำให้ประเทศที่มีรายได้ต่ำและปานกลางควบคุมหรือลดภาษีผลิตภัณฑ์ที่ไม่ดีต่อสุขภาพได้ยาก หรือการส่งเสริมการส่งออกผลิตภัณฑ์ที่เป็นอันตรายไปยังประเทศเหล่านี้

นักล็อบบี้ (lobbyists) มีบทบาทสำคัญในการกำหนดนโยบายสาธารณสุข เนื่องจากเป็นผู้ที่มีหน้าที่สร้างความสัมพันธ์กับผู้กำหนดนโยบาย ผ่านการพบปะกับเจ้าหน้าที่รัฐบาล การสนับสนุนทางการเงินในการรณรงค์ การเขียนข้อเสนอแนะนโยบาย และการเข้าร่วมคณะกรรมการรัฐบาล เพื่อให้มั่นใจว่านโยบายจะสนับสนุนผลประโยชน์ของอุตสาหกรรมที่ว่าจ้างพวกเขา เป้าหมายของนักล็อบบี้คือการสร้างสภาพแวดล้อมทางกฎหมายและนโยบายที่เอื้อประโยชน์ต่ออุตสาหกรรมของตน แม้ว่านโยบายเหล่านั้นอาจจะขัดต่อหลักการสาธารณสุขและก่อให้เกิดอันตรายต่อประชาชนในระยะยาว⁽¹⁰⁾ มีกรณีที่นักล็อบบี้จากอุตสาหกรรมยาสูบและแอลกอฮอล์ประสบความสำเร็จในการขัดขวางหรือลดทอนนโยบายที่ส่งเสริมสุขภาพ⁽¹¹⁾

ผลกระทบของอุตสาหกรรมต่างๆ ต่อปัจจัยเชิง-
พหุมิติที่กำหนดสุขภาพ สามารถแยกออกเป็นหลายมิติ
ทั้งอุตสาหกรรมอาหารและเครื่องดื่ม อุตสาหกรรมเชื้อเพลิง
ฟอสซิล การเพิ่มขึ้นของปัญญาประดิษฐ์ (artificial
intelligence; AI) และอุตสาหกรรมอาวุธ โดยมีกรณีศึกษา
ดังนี้

1. การใช้อิทธิพลและกลยุทธ์ในการกำหนดนโยบาย
และทางเลือกของผู้บริโภคของกลุ่มอุตสาหกรรมอาหาร
และเครื่องดื่ม บริษัทข้ามชาติและกลุ่มล็อบบี้ที่มีอิทธิพล
ใช้กลยุทธ์ต่างๆ ในการกำหนดนโยบายและทางเลือก
ของผู้บริโภค ซึ่งมักจะให้ความสำคัญกับผลกำไรเหนือ
สุขภาพของประชาชน ด้วยการตลาดเชิงรุก กลยุทธ์ที่ปิดบัง
และบิดเบือนข้อมูล และสมาคมการค้าของอุตสาหกรรม
ก็มีส่วนทำให้เกิดผลกระทบเหล่านี้ ดังนั้นความโปร่งใส
กฎระเบียบ และการรณรงค์เพื่อลดผลกระทบที่เป็นลบ
ต่อสุขภาพจึงมีความจำเป็น ต่อการควบคุมการดำเนินการ
ของอุตสาหกรรม มีกรณีศึกษาในอุตสาหกรรมอาหารในซีลี
มีส่วนร่วมในการดำเนินการทางการเมืองหลายอย่าง เช่น
การสนับสนุนโครงการชุมชน การให้ทุนวิจัย และการล็อบบี้
ต่อต้านนโยบายการติดฉลากโภชนาการที่ด้านหน้า
ของบรรจุภัณฑ์และการขึ้นภาษีเครื่องดื่มที่มีน้ำตาลสูง
การดำเนินการเหล่านี้ที่ได้รับการสนับสนุนจากเศรษฐกิจ
เสรีนิยมใหม่ของซีลี ซึ่งเสริมอิทธิพลต่อนโยบายสาธารณสุข
จึงมีความจำเป็นต้องมีกลไกที่แข็งแกร่งในการจัดการ
เพื่อต่อต้านอิทธิพลที่ไม่เหมาะสมของอุตสาหกรรม แม้จะมี
การขัดขวางจากภาคอุตสาหกรรมอย่างต่อเนื่อง ซีลีก็ยังคง
สามารถดำเนินนโยบายการติดฉลากโภชนาการที่ด้านหน้า
ของบรรจุภัณฑ์ได้สำเร็จ⁽¹²⁾ อุตสาหกรรมแอลกอฮอล์ดำเนิน
กลยุทธ์ในการขัดขวางนโยบายควบคุมแอลกอฮอล์ทั่วโลก
ผ่านการส่งคำกล่าวอ้างที่ทำให้เข้าใจผิดและมีอิทธิพลอย่างมาก
ต่อนโยบายสำคัญ เช่น แผนปฏิบัติการแอลกอฮอล์โลก
ขององค์การอนามัยโลก ค.ศ. 2022-2030 โครงการ “SAFER”
ขององค์การอนามัยโลก บริษัทแอลกอฮอล์และกลุ่มล็อบบี้
ได้ทำการส่งความคิดเห็นทั้งหมด 60 ครั้งในการปรึกษา
หารือเกี่ยวกับแผนปฏิบัติการ ซึ่งคิดเป็นเกือบหนึ่งในสี่
(24 เปอร์เซ็นต์) ของการส่งความคิดเห็นทั้งหมด ส่งผลให้
นโยบายที่ออกมา มีการควบคุมแอลกอฮอล์น้อยลงและ
เปลี่ยนความสนใจไปจากมาตรการที่อิงหลักฐาน เช่น

โครงการ “SAFER” ขององค์การอนามัยโลก รัฐบาลต้อง
ต้านทานแรงกดดันจากอุตสาหกรรมนี้เพื่อปกป้องสุขภาพ
ของประชาชนจากอันตรายจากการบริโภคแอลกอฮอล์⁽¹³⁾

2. การปฏิเสธข้อเท็จจริงในกลุ่มอุตสาหกรรมเชื้อเพลิง
ฟอสซิล กลุ่มอุตสาหกรรมนี้โดยเฉพาะบริษัทเอ็กซอนโมบิล
มีข้อมูลเกี่ยวกับการเปลี่ยนแปลงสภาพภูมิอากาศ ซึ่ง
สามารถคาดการณ์ภาวะโลกร้อนได้อย่างแม่นยำจากการ
เผาเชื้อเพลิงฟอสซิล และปฏิเสธความเป็นไปได้ของยุค
น้ำแข็งที่อาจเกิดขึ้นในอนาคต แต่จัดแคมเปญล็อบบี้และ
โฆษณาชวนเชื่อเพื่อขัดขวางการทำงานในการลดผลกระทบ
ของการเปลี่ยนแปลงภูมิอากาศแทนที่จะเปิดเผยข้อมูลนี้
และขัดขวางการดำเนินการเพื่อลดผลกระทบต่อภูมิอากาศ
ที่เปลี่ยนแปลง⁽¹⁴⁾ การกระทำเหล่านี้ได้ขัดขวางการขับเคลื่อน
การใช้แหล่งพลังงานสะอาดและหมุนเวียน ซึ่งส่งผลให้
เกิดการเสื่อมโทรมของสิ่งแวดล้อมและผลกระทบด้าน
สุขภาพที่เป็นลบที่เกี่ยวข้องกับมลพิษทางอากาศและ
การเปลี่ยนแปลงสภาพภูมิอากาศ นอกจากนี้ กลุ่ม
อุตสาหกรรมเชื้อเพลิงฟอสซิล เช่น สถาบันปิโตรเลียม-
อเมริกัน (American Petroleum Institute; API)
มีอิทธิพลอย่างมากในการกำหนดนโยบายและข้อบังคับ
ด้านพลังงาน โดย API มีบทบาทในการสนับสนุนการลด
กฎระเบียบ ส่งเสริมการขยายการสกัดเชื้อเพลิงฟอสซิล
และขัดขวางโครงการพลังงานหมุนเวียน⁽¹⁵⁾ ความพยายาม
เหล่านี้มีอิทธิพลอย่างมากในการสนับสนุนการพึ่งพาเชื้อเพลิง
ฟอสซิลและขัดขวางการเปลี่ยนไปใช้ระบบพลังงานที่ยั่งยืน

3. การเพิ่มขึ้นของปัญญาประดิษฐ์ (AI) มีผลกระทบ
สำคัญทางภูมิรัฐศาสตร์ต่อสุขภาพโลก ประเทศต่างๆ เช่น
สหรัฐอเมริกา สหภาพยุโรป และจีน มีการควบคุมและ
กำกับดูแล AI ที่แตกต่างกัน ส่งผลต่อบทบาทของ AI
ในการดูแลสุขภาพ การแทรกแซงด้านสุขภาพที่ขับเคลื่อน
ด้วย AI ครอบคลุมถึงการวินิจฉัย การประเมินความเสี่ยง
การคาดการณ์โรค และการวางแผนนโยบาย ตลอดจน
การให้แนวทางแก้ไขประเด็นสุขภาพที่มีปัญหาอย่าง
มีศักยภาพในประเทศที่มีรายได้ต่ำและปานกลาง อย่างไรก็ตาม
ข้อพิจารณาด้านจริยธรรม กฎระเบียบ และการปฏิบัติ
ต้องได้รับการแก้ไขอย่างรวดเร็วเพื่อให้การใช้ AI เป็นไป
อย่างเท่าเทียมและควบคุมได้ การแข่งขันทางภูมิรัฐศาสตร์
ที่เพิ่มขึ้นนี้ทำให้เกิดความกังวลเกี่ยวกับความเป็นส่วนตัว

ของข้อมูล จริยธรรม และการเข้าถึงความก้าวหน้าในการดูแลสุขภาพที่ขับเคลื่อนด้วย AI ความร่วมมือระหว่างประเทศเป็นสิ่งสำคัญเพื่อให้แน่ใจว่าการขยายประโยชน์จากการใช้ AI ต่อสุขภาพ จะเป็นไปอย่างเท่าเทียมและต้องจัดการกับความเสี่ยงที่อาจเกิดขึ้น^(16,17)

4. การมีส่วนร่วมในความขัดแย้งและสงครามของอุตสาหกรรมอาวุธซึ่งเป็นอุตสาหกรรมที่ส่งผลกระทบต่อสุขภาพโดยตรงและรุนแรง ก่อให้เกิดผู้เสียชีวิต ผู้พลัดถิ่น และโครงสร้างพื้นฐานด้านสุขภาพที่ถูกทำลาย จากรายงานขององค์การอ็อกแฟม พบว่าการส่งออกอาวุธทั่วโลกในช่วงปีค.ศ. 2018-2022 เพิ่มขึ้นร้อยละ 4.8 เมื่อเทียบกับทศวรรษก่อนหน้า ในขณะที่เดียวกัน มีพลเรือนเกือบ 48,000 คน ถูกสังหารในความขัดแย้งและสงคราม และมีผู้พลัดถิ่นจากบ้านเรือนเกือบ 90 ล้านคน⁽¹⁸⁾ ในผลกระทบทางอ้อม อุตสาหกรรมอาวุธสร้างผลกระทบต่อสุขภาพกาย จิตใจ และสังคม ความขัดแย้งที่เกิดขึ้นในประเทศซีเรียทำให้การผลิตน้ำมันลดลงอย่างมาก นำไปสู่ราคาน้ำมันทั่วโลกที่สูงขึ้นและการปล่อยก๊าซเรือนกระจกที่เพิ่มขึ้นจากแหล่งพลังงานทางเลือก การรุกรานของรัสเซียในยูเครน ส่งผลให้เกิดการเปลี่ยนแปลงครั้งใหญ่ในการเมืองพลังงานโลก โดยสหภาพยุโรปลดการนำเข้าเชื้อเพลิงฟอสซิล และเงินหันไปหารัสเซียและซาอุดีอาระเบียในการนำเข้าน้ำมันและก๊าซ การเปลี่ยนแปลงทางภูมิรัฐศาสตร์นี้ มีผลกระทบระดับโลกอย่างมาก⁽¹⁹⁾

จากกรณีศึกษาข้างต้นแสดงให้เห็นถึงผลกระทบของปัจจัยเชิงพาณิชย์ต่อสุขภาพในหลายมิติ การเข้าใจและจัดการกับปัจจัยเหล่านี้จึงเป็นสิ่งสำคัญ เพื่อให้สามารถพัฒนาโยบายที่มีประสิทธิภาพและปกป้องสุขภาพของประชาชนในระดับโลกได้อย่างยั่งยืน ทั้งนี้การประสานงานระหว่างประเทศต่างๆ การปรับปรุงกฎระเบียบ และการเพิ่มความโปร่งใสในกระบวนการกำหนดนโยบายเป็นสิ่งที่จำเป็น เพื่อให้การดำเนินการของภาครัฐและเอกชนเป็นไปในทิศทางเดียวกันและลดผลกระทบด้านลบต่อสุขภาพ นอกจากนี้ความร่วมมือระหว่างภาคส่วนต่างๆ ทั้งสาธารณสุข การศึกษา เศรษฐกิจ และสิ่งแวดล้อม ยังมีความสำคัญในการสร้างระบบที่ยั่งยืนและเอื้อต่อสุขภาพของประชาชนทั่วโลก

สรุป

ปัจจัยเชิงพาณิชย์ที่มีผลต่อสุขภาพ เป็นปัจจัยที่สร้างโอกาสและความเสี่ยงต่อสุขภาพของประชาชนจากการรวมกลุ่มทางเศรษฐกิจและการเปิดเสรีการค้า การที่มุ่งเน้น “กำไรในทุกนโยบาย” ของภาคธุรกิจ อาจส่งผลให้เกิดความขัดแย้งระหว่างผลประโยชน์ทางการค้าและสุขภาพ โดยภาคเอกชนมีบทบาทสำคัญในการกำหนดแนวทางของสังคมและสภาพแวดล้อมที่มีผลต่อสุขภาพ จากอุตสาหกรรมต่างๆ เช่น ยาสูบ อาหารแปรรูปพิเศษ เชื้อเพลิงฟอสซิล และแอลกอฮอล์มีผลต่อการเจ็บป่วยและการสูญเสีย ด้วยกลยุทธ์ การทำให้เป็นบรรทัดฐาน การปฏิเสธ และการสร้างอิทธิพลต่อผู้บริโภค โดยการใช้แพลตฟอร์มออนไลน์เพื่อสร้างความสัมพันธ์และสร้างสรรค์ประสบการณ์ที่น่าจดจำ เช่น โฆษณา การปรับตัวของผลิตภัณฑ์ เพื่อเข้าใจและเชื่อมโยงกับรสนิยมและวัฒนธรรมของตลาดในแต่ละประเทศ ตลอดจนการควบคุมกระบวนการวิจัย เพื่อสนับสนุนผลิตภัณฑ์และบริการของอุตสาหกรรม โดยภาคเอกชนใช้กลยุทธ์เหล่านี้ในการสร้างภาพลักษณ์ ความต้องการในสินค้าและบริการ และพยายามทำลายนโยบายที่อาจส่งผลกระทบต่อความสามารถในการทำการค้า การใช้กลยุทธ์เหล่านี้อาจมีผลกระทบต่อสุขภาพของประชาชนและสิ่งแวดล้อมได้ ดังนั้น การคำนึงถึงการใช้กลยุทธ์เพื่อประโยชน์ส่วนตัวและสังคมเป็นสิ่งสำคัญ วิธีการเหล่านี้เน้นย้ำถึงอิทธิพลที่สำคัญที่ภาคธุรกิจ ใช้ในการกำหนดแนวทางปฏิบัติและรูปแบบการบริโภคทั่วโลก โดยไม่ได้คำนึงถึงผลกระทบต่อสุขภาพของประชาชนและสิ่งแวดล้อม

นอกจากนี้ การศึกษาถึงผลกระทบเชิงลบจากปัจจัยเชิงพาณิชย์กำหนดสุขภาพมีจำกัดอยู่ที่ภาคอุตสาหกรรม แอลกอฮอล์ บุหรี่ อาหาร เกษษักรภัณฑ์ จึงมีความจำเป็นที่จะต้องขยายไปยังอุตสาหกรรมอื่นๆ เช่น เทคโนโลยี อาวุธสงคราม เพื่อเข้าใจและจัดการกับปัญหาสุขภาพที่เกิดขึ้นจากปัจจัยเชิงพาณิชย์ที่กว้างขึ้น รวมถึงการสร้าง ความตระหนักและความรับผิดชอบจากทั้งภาคอุตสาหกรรม และรัฐบาลในการกำหนดนโยบายที่ส่งเสริมสุขภาพ และป้องกันความไม่เท่าเทียมทางสุขภาพในสังคม

เอกสารอ้างอิง

1. World Health Organization. Commission on social determinants of health “closing the gap in a generation: health equity through action on the social determinants of health” [Internet]. 2008 [cited 2024 Mar 16]. Available from: <https://www.who.int/publications/i/item/9789241563703>
2. World Health Organization. What you need to know about health in all policies [Internet]. [cited 2024 Mar 16]. Available from: https://cdn.who.int/media/docs/default-source/mca-documents/rmncah/health-in-all-policies-key-messages-en.pdf?sfvrsn=a4982d1_
3. World Health Organization. One health [Internet]. [cited 2024 Mar 16]. Available from: <https://www.who.int/news-room/fact-sheets/detail/one-health>
4. Maani N, Petticrew M, Galea S. The commercial determinants of health. New York: Oxford University Press; 2023.
5. The Lancet. Rebalancing global power asymmetries to substantially improve human and planetary health [Internet]. 2023 [cited 2024 Mar 16]. Available from: <https://www.thelancet.com/infographics-do-commercial-determinants-health-2023>
6. World Health Organization. Commercial determinants of health [Internet]. 2023 [cited 2024 Mar 16]. Available from: <https://www.who.int/news-room/fact-sheets/detail/commercial-determinants-of-health>
7. Gilmore A, Fabbri A, Baum F, Bertcher A, Bondy Kr, Chang H-J, et al. Defining and conceptualising the commercial determinants of health. *The Lancet* 2023;401(10383):1194–213.
8. Mialon M. An overview of the commercial determinants of health. *Globalization and Health* 2020;16(1):74.
9. World Health Organization. Noncommunicable diseases [Internet]. 2023 [cited 2024 Feb 13]. Available from: <https://www.who.int/news-room/fact-sheets/detail/noncommunicable-diseases#:~:text=Key%20facts,%2D%20and%20middle%2Dincome%20countries>
10. Lacy-Nichols J, Christie S, Cullerton K. Lobbying by omission: what is known and unknown about harmful industry lobbyists in Australia. *Health Promotion International* 2023;38(5):daad134.
11. Ulucanlar S, Fooks GJ, Hatchard JL, Gilmore AB. Representation and misrepresentation of scientific evidence in contemporary tobacco regulation: a review of tobacco industry submissions to the UK government consultation on standardised packaging. *PLoS Med* 2014;11(3):e1001629.
12. Mialon M, Corvalan C, Cediel G, Scagliusi FB, Reyes M. Food industry political practices in Chile: “the economy has always been the main concern”. *Global Health* 2020;16:107.
13. Movendi International. Big alcohol attempts to undermine who global action plan [Internet]. 2022 [cited 2023 Sep 11]. Available from: <https://movendi.ngo/media-release/big-alcohol-attempts-to-undermine-who-global-action-plan/>
14. Supran G, Rahmstorf S, Oreskes N. Assessing ExxonMobil’s global warming projections. *Science* 2023;379(6628):eabk0063.
15. McCright AM, Dunlap RE. The politicization of climate change and polarization in the American public’s views of global warming, 2001–2010. *The Sociological Quarterly* 2011;52(2):155–94.
16. Larsen BC. The geopolitics of AI and the rise of Digital Sovereignty [Internet]. 2022 [cited 2023 Aug 7]. Available from: <https://www.brookings.edu/articles/the-geopolitics-of-ai-and-the-rise-of-digital-sovereignty/>
17. Schwalbe N, Wahl B. Artificial Intelligence and the future of global health. *The Lancet* 2020;395(10236):1579–86.
18. Oxfam International. Top five arms exporters hit yearly sales of \$85 billion as 9,000 people die from conflict-driven hunger every day [Internet]. 2023 [cited 2024 Feb 13]. Available from: <https://www.oxfam.org/en/press-releases/top-five-arms-exporters-hit-yearly-sales-85-billion-9000-people-die-conflict-driven>
19. Femia F, Werrell CE. Syria: climate change, drought and social unrest. *The Center for Climate & Security* 2012;11:1–3.

Commercial Determinants of Health: Corporate Strategies that Impact to Health

Milin Sakornsini Ruddit

Thai Health Promotion Foundation

Abstract

Commercial factors influence people's health both directly and indirectly, especially from various industries such as tobacco, processed food, fossil fuels, and alcohol. The business sector has employed various strategies to influence consumption patterns and health, including normalizing consumption, denying negative impacts, and exerting cultural and scientific influence to create demand for products and services. These strategies focus on generating profits, even if they lead to health problems and inequalities. This article aims to present concepts regarding commercial determinants of health, focusing on analyzing business strategies that impact health and the effects of these determinants. Examples of strategies from the food and beverage industry, the fossil fuel industry, the rise of artificial intelligence, and the arms industry illustrate how business operations impact public health policies and have significant geopolitical implications for global health. The goal is to enhance understanding and provide a reference for developing national public policies to protect public health and establish a sustainable system in the long term. However, research on commercial determinants of health is still limited to specific industries. There is a need for clear definitions, additional studies in different contexts, and the creation of spaces for interdisciplinary exchange on this issue in order to more comprehensively address the impacts of commercial factors on health.

Keywords: commercial determinants of health; commercial tactics; health impacts